

Substitutes for Wine in the Four Cups

The Freehof Institute of Progressive Halakhah

Twelve-Minute Shiur #10

1 Shulhan Arukh Orach Hayyim 472:10

2

3 מי שאינו שותה יין מפני שמזיקו, או שונאו, צריך לדחוק עצמו ולשתות לקיים מצות ארבע כוסות.

4

5 One who doesn't drink wine because it causes him discomfort, or because he dislikes it,
6 must force himself to drink it in order to fulfill the *mitzvah* of the four cups.

7 B. N'darim 49b:

8

9 אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא, וחוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת.

10

11 I never drink (wine) except for *Kiddush* and *Havdalah* and for the four cups at Pesach,
12 and for that I have to bandage my head from Pesach until Shavuot.

13 Mishnah B'rurah to Shulhan Arukh Orach Hayyim 472, no. 36:

14

15 משא"כ בשבתות וימים טובים יכול לשמוע קידוש מאחר ויוצא בזה אבל הכא חל חיוב השתייה על כל
16 אדם.

17 On Shabbat and *yom tov* one may fulfill the *mitzvah* by hearing the *Kiddush* recited by
18 another person. But here, on Pesach, each person is obligated to drink (four cups).

19 Mishnah B'rurah, to Shulhan Arukh Orach Hayyim 472, no. 36:

20

21 ר"ל שמצטער בשתייתו וכואב בראשו מזה ואין בכלל זה כשיפול למשכב מזה.

22

23 The "discomfort" here means that drinking wine is unpleasant for the individual. Perhaps
24 it gives him/her a headache. But this rule does not require that one drink wine if it makes
25 one take to one's bed.

26 Shulhan Arukh Orah Hayyim 272:9

27
28 במקום שאין יין מצוי, י"א שמקדשים על שכר ושאר משקין, חוץ מן המים.
29 וי"א שאין מקדשין.
30 ולהרא"ש, בלילה לא יקדש על השכר אלא על הפת, ובבקר יותר טוב לקדש על השכר, שיברך עליו
31 שהכל קודם ברכת המוציא, שאם יברך על הפת תחלה אין כאן שום שינוי,
32 ודברי טעם הם.

33 In a community where wine is unavailable, some say that *kiddush* may be recited over
34 liquor and other beverages except for water.
35 And some say *kiddush* may not be recited over these.
36 In the view of R. Asher b. Yechiel [Rosh], on Shabbat evening one should recite *kiddush*
37 over bread rather than over liquor. On Shabbat morning, it is better to recite *kiddush* over
38 liquor, for which says the blessing *shehakol*, before one says *hamotzi*. For if one recites
39 *kiddush* over bread, there will be no recognition (special indication that today is Shabbat).
40 And his position is quite reasonable.

41 Isserles, Shulhan Arukh Orah Hayyim 483:1

42
43 ובמקומות שנוהגים לשתות משקה הנעשה מדבש שקורין מע"ד, יכול ליקח אותו משקה
44 לארבע כוסות אם אין לו יין.
45

46 In communities where it is customary to drink the beverage made from honey known as
47 mead, one may use that beverage for the four cups if one has no wine.

48 R. Yaakov Hagiz, *Resp. Halakhot K'tanot* 1:9:

49
50 ומה שנשאל אם מקדשין עליו לא מחכמה דאין לקדש אלא על חמר מדינה דמרוי ומשכר דומיא דיין.
51
52 You ask if it is permissible to recite *kiddush* over (coffee). This isn't a question at all,
53 because *hamar m'dinah* is permissible for *kiddush* only when it resembles wine in that it
54 intoxicates and brings delight.

55 R. Ovadyah Yosef, *Resp. Yabi'a Omer* 3, *Orah Hayyim* 19):

56
57 ולא הותרו שאר משקים אלא היכא דהווי חמר מדינה דמשכר ומשמח.
58
59 "Other beverages" permitted for *kiddush* must resemble wine in that they intoxicate and
60 are sources of joy.
61
62
63

64
65
66
67
68
69
70

R. Eliezer Yehudah Waldenberg, *Resp. Tzitz Eliezer* 8:16

אין זה במשמעות כלל מפשטות דברי הגמ' והשו"ע דאיתא שרק מים מוצא מכלל חמר מדינה

This contradicts the literal sense of the Talmud and the *Shulhan Arukh*, which exclude only water from the list of beverages that qualify as *hamar m'dinah*.